

Posudek vedoucího diplomové práce

Název práce: Právo na informace
Autor práce: Ondřej Strava
Autor posudku: Mgr. František Korbel, Ph. D.

1. Zadání a cíl práce

Autor se pustil do tématu, které je neustále atraktivní. Právo na informace – a jemu odpovídající právo na ochranu informací – je aktuální již více než 10 let, od doby přijetí informačních zákonů, tj. zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (dále též jen „zákon“) a zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí. Práce se týká pouze prvního z nich, což je dobře, neboť na důkladné pojednání obou by nebyl v práci prostor a bylo by to spíše na újmu kvality a soudržnosti textu. Navíc poslední návrh novelizace zákona předložený Ministerstvem vnitra vládě počítal se zrušením relevantních pasáží zákona o právu na informace o životním prostředí, byť je otázkou, jak dále se bude legislativa v této oblasti vyvíjet.

I tak patří práce k rozsáhlejším a překračuje minimální stanovený rozsah 50 stran (práce má 87 číslovaných stran, z toho 67 stran vlastního odborného textu). Práce obsahuje historicko-právně-filozofický základ, pojednání o prámech práva na informace s jejich rozdělením na formální a materiální prameny a popisem jejich konfliktu a řešení, univerzálně uznávané principy práva na informace platné v demokratických systémech a další principy uznávané v České republice.

Velmi oceňuji, že se práce nezabývá dílčí kazuistikou v hmotněprávní ani v procesní úpravě, a vlastně ani pozitivně právní úpravou jako takovou, neboť takové práce bývají jen povrchní a popisné. Diplomovou práci na konkrétní důvody pro ochranu informací by totiž bylo možné sepsat téměř na každý z nich (např. ochranu osobních údajů). Autor si zvolil téma obtížnější a podařilo se mu udržet práci v hlubší teoretické rovině. I přes teoretický charakter práce daný výběrem obecných témat je zajímavé, že autor zasadil práci do kontextu aktuálního společenského a politického vývoje v České republice, o který se sám zajímá a má k němu vlastní hodnotové postoje. Umím si představit pedagogy, kterým by se takové propojení nezamlouvalo, ale já je považuji za zajímavé a přínosné. Zadání a cíl práce proto hodnotím pozitivně.

2. Obsahové posouzení

V úvodu autor popisuje smysl práva na informace jako nezbytné podmínky pro realizaci dalších politických práv lidí a zároveň jako prvku kontroly vůči orgánům veřejné moci v systému horizontálního a vertikálního vyvažování a brzd. Rovněž již v úvodu se autor vymezuje vůči publikované literatuře věnující se pozitivně právním aspektům materie, kam řadí díla autorů Kužílka, Furka, Rothanzla i mne.

V první kapitole o pojmu práva na informace jsem se s chutí začel do historie pojmu (možná to není vhodně zvolený název podkapitoly, neboť zde o pojmy nejde). Upoutaly mne tam popisované kořeny práva na informace v Číně ze 7. století a v anglickém parlamentarismu, jakož i filozofické kořeny, které autor identifikoval u Milтона, Benthama, Kanta či Bacona. Velmi se mi líbil citát Benthamův „Bez publicity žádné dobro nepřetrvává, pod ochranou publicity žádné zlo nemůže pokračovat“.

Správné je vymezení posunu v historickém nazírání na právo na informace nejen jako povinnosti státu do realizace tohoto práva nezasahovat, ale i jako pozitivní obligace státu informace o své činnosti aktivně poskytovat, které autor demonstruje na přístupu ESLP.

Více bych rozvedl myšlenku rozlišení práva na informace v instrumentální a politické podobě, jak autor pouze naznačuje na str. 14 a 15. Základním příkladem instrumentálního pojetí, který však v práci chybí, je právo na informace v procesním smyslu jako součást práva na spravedlivý proces.

Ve druhé kapitole o pramenech práva na informace rovněž oceňuji teoretickou invenci autora. Pozor jen na používání klišé o tom, že něco (zde politicko-právně-spoolečenské jevy) je „logickým“ důsledkem něčeho (str. 17). Nejde tu vůbec o logiku, ale spíše o kauzalitu.

Zajímavá, a to nejen z hlediska hodnotového vyvážení práce, ale i obecně, je též kritika některých důsledků přílišné transparentnosti na str. 19 a 20.

Podkapitola materiální prameny ve společenském vývoji je možná trochu nesourodá, ale jednak je čtivá a zajímavá, jednak odpovídá realitě.

V kapitole třetí o principech nerozumím nadpisu druhé podkapitoly „rekognice“ (str. 34) – co tím má autor na mysli? Popisována je spíše určitá rekapitulace formálních pramenů obsahujících základní principy.

Velmi dobrý je popis judikatury ESLP k čl. 10 Úmluvy na str. 36 – 42 včetně dovozování závěru o změně pojetí práva na informace jako samostatného základního práva.

U rozboru testu proporcionality (str. 55) bych autorovi doporučil ještě více prohloubit jeho používání národními soudy, zejména Ústavním soudem, v jehož judikatuře se objevuje nejméně 10 let a prošel určitým vývojem, a také v judikatuře obecných soudů, kde jej rozpracoval Nejvyšší správní soud. Za zmínku stojí přinejmenším rozsudky NSS sp. Zn. 1 As 169/2012 či 1 As 142/2012.

Za velmi poučnou a přínosnou považuji též závěrečnou kapitolu podávající na základě zjištěných poznatků hodnocení úrovně práva na informace v ČR, včetně možných námětů ke zlepšení jeho legislativního zpracování a aplikační praxe.

3. Formální posouzení

Po formální stránce oceňuji schopnost autora pracovat s textem správným a úhledným způsobem; což se nedaří každému, ať již proto, že není dostatečně obeznámen s příslušnými možnostmi textového editoru, nebo proto, že nemá základní znalosti typografie ani dostatek citu pro vzhled strojově psaného slova. Vůči formální stránce práce nemám žádné výhrady.

4. Celkové hodnocení práce

Práci hodnotím jako zdařilou, ve srovnání s jinými pracemi na toto téma nadprůměrnou, vypovídající po všech stránkách o vysokých odborných kvalitách autora. Již v úvodu jsem ocenil obecný, teoretický význam práce, vyvarování se popisného mentorování pozitivně právní úpravy a zjevný vztah autora k tématu. Práce se dobře čte i čtenáři, neboť je z ní cítit, že autora téma i psaní bavilo a psal ji proto, že chtěl, ne jen proto, že by musel. Tak to má být. Autorovi se podařilo vystihnout i rozumnou proporcí a hloubku jednotlivých částí, je v ní uvedeno to podstatné, ale nepřehánění rozsah ani detaily. Na práci by bylo vhodné navázat publikací vybraných pasáží například ve Správním právu, případně sepisem navazující rigorózní či disertační práce. Práci navrhuji hodnotit stupněm výborně.

V Táboře dne 23. května 2014

..... Mgr. František Korbel, Ph. D.